

Jak podpořit nadané žáky a zároveň nebránit inkluzi? Inspirace z USA i Polska

7.5.2026 - Lucie Šnajdrová | EDUin

Jak rozvíjet nadání a zároveň zachovat princip společného vzdělávání? Zahraníční zkušenosti ukazují, že podpora nadaných nemusí znamenat odklon od inkluze - ať už prostřednictvím klastrování žáků v rámci školy, nebo systémové podpory, do níž se zapojují školy, zřizovatelé i expertní instituce. Příkladem ze zahraničí se EDUin věnuje dlouhodobě, pojďme si připomenout dva případy.

Prvním příkladem je model klastrování v jedné americké škole, kdy jsou nadaní žáci soustředěni v rámci jedné třídy vždy po několika, aby s nimi bylo možné systematictěji pracovat, lépe přizpůsobovat výuku jejich potřebám a současně jim nabídnout vrstevnické prostředí, které je pro jejich rozvoj stimulující. Smyslem takového uspořádání není oddělovat děti za každou cenu, ale vytvořit podmínky, v nichž se jejich potenciál neztrácí v jednotně nastavené výuce a v nichž škola dokáže na jejich vzdělávací potřeby reagovat cíleněji. Model klastrování představuje podrobně článek „**Všichni nadaní do jedné třídy? Hledání bodu rovnováhy pro českou inkluzi**“, publikovaný loni na webu EDUinu.

Jak v textu jeho autorka Jitka Polanská uvádí: „Hlavním kouzlem Schoolwide Cluster Grouping Modelu (SCGM) je pro mě poctivé hledání bodu rovnováhy, ve kterém je v jedné škole a v jednom ročníku ještě možné naplnit vzdělávací potřeby jednotlivých dětí: od mimořádně nadaných po mimořádně slabé, a to s ohledem na výhody a étos společného vzdělávání.“

„Nejde o to, aby třídy byly co nejvíc homogenní, spíš o to, aby byly o něco méně heterogenní.“

Jak klastrování do skupin dle nadání funguje v praxi

Podstata metody klastrování spočívá v tom, že škola v rámci jednoho ročníku nerozdělí děti jen náhodně, ale pracuje s několika skupinami podle studijního potenciálu. Třídy přitom zůstávají heterogenní, jen nejsou složené úplně stejně. Do jedné třídy se soustředí několik nadaných žáků, typicky čtyři až šest, zatímco další skupiny, tj. průměrných, podprůměrných nebo i hodně slabých žáků, se rozloží do ostatních tříd tak, aby nevznikly ani čistě výběrové, ani čistě „slabé“ kolektivy. Od každé ze skupiny je ve třídě vždy několik žáků. Jak článek trefně shrnuje: „Nejde tedy o to, aby třídy byly co nejvíc homogenní, spíš o to, aby byly o něco méně heterogenní.“

Jednou z hlavních výhod klastrování je, že několik nadaných dětí tvoří v jedné třídě malou skupinu, místo aby byly osamělými jednotlivci uprostřed kolektivu. Mohou se tak vzdělávat více v souladu se svými možnostmi a učitel lépe plánovat výuku podle potřeb různých skupin žáků. Důležité také je, že se děti učí od sebe navzájem a vzájemně se podporují. Když nejsou ve třídě izolované po jednom, ale mají kolem sebe vrstevníky s podobným tempem a způsobem uvažování, mohou si klást vyšší nároky, inspirovat se a společně zažívat větší výzvu. To prospívá jejich motivaci, studijnímu rozvoji i psychické pohodě. Přínos může mít tento model i pro rodiče: pokud běžná škola dokáže lépe rozvíjet potenciál nadaných žáků, snižuje se potřeba hledat jiné vzdělávací alternativy.

Výhodou tohoto uspořádání tříd je i to, že nemá tak špatný vliv na slabší žáky jako segregáční modely, kdy jsou jen talentovaní v jedné třídě nebo jen podprůměrní žáci koncentrování v jiné třídě či škole. Pro všechny zúčastněné je to pak příležitost setkat se s jinakostí.

„Péče o nadání nemusí být výsadou elitních škol. Naopak může pomáhat i tam, kde školy hledají cesty, jak lépe rozpoznávat silné stránky svých žáků a pracovat s nimi v celé jejich šíři.“

Zahraniční inspirace: vedle amerického modelu i systémová podpora ve Varšavě

Inspirativní může být i další zahraniční zkušenost, tentokrát z Polska. Ve Varšavě funguje už patnáct let program WARS I SAWA (WiS), který vytvořila městská samospráva jako systém podpory nadaných žáků. Do programu se zapojilo přes 200 škol, tedy přes polovina všech varšavských základních a středních škol, a převážná část z nich už získala certifikát potvrzující dlouhodobou práci s nadáním.

Zajímavé je, že program původně vznikl jako ocenění pro vyhlášené školy, ale postupně se otevřel i školám slabším, včetně těch, které řeší sociální vyloučení. Právě tím se rozšířilo i samotné pojetí nadání: nejde jen o kognitivně nadané děti nebo vítěze olympiád, ale také o děti se silnými stránkami v oblasti tvořivosti, řemeslné zručnosti, umění nebo dalších talentů. Školy si v programu vytvářejí vlastní školní program podpory nadání, musí popsat, jak nadání identifikují, jak s ním pracují a jak výsledky své práce vyhodnocují. Město jim přitom ponechává velkou autonomii, ale zároveň buduje podpůrnou síť: nabízí školení, letní školy pro učitele, spolupráci s univerzitami, Vědeckým centrem Kopernik i dalšími institucemi. Další informace najdete v článku **„Ve Varšavě pečují o nadání. Začalo to jako program pro prestižní školy, pak se začaly hlásit i ty slabé“**.

Oba příklady mohou být pro Česko inspirací. Nejen promyšlené klastrování žáků do tříd podle jejich nadání a schopností, ale i polská systémová, dlouhodobá podpora postavená na spolupráci zřizovatele, škol, expertů i rodičů. Varšavský program navíc ukazuje, že nadání samotné lze brát z různých úhlů pohledu a že péče o nadání nemusí být výsadou elitních škol. Naopak může pomáhat i tam, kde školy hledají cesty, jak lépe rozpoznávat silné stránky svých žáků a pracovat s nimi v celé jejich šíři.

Tématu nadaných dětí se věnovala i jedna z analýz Auditů 2024: **Proč v našich školách nevidíme nadané žáky?**

<https://www.eduin.cz/clanky/jak-podporit-nadane-zaky-polsko-usa>